

تعریف معاملات آنلاین

منظور معاملات آنلاین، دسترسی سریع، آسان و مطمئن سرمایه‌گذاران به سیستم‌های معاملات بازارهای اوراق بهادار همانند بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران است. یعنی ارتباط برخط همیشه و در همه جا و حتی از طریق تلفن‌های همراه نیز وجود دارد. انتظار پشت خط تلفن‌های مشغول دیگر وجود ندارد. ضمناً امکان اشتباه کردن کم می‌شود چون معامله برخط از ارتباط شفاهی با کارگزار در محیطی که اغلب بسیار شلوغ است مبرا می‌باشد. با بکارگیری این فن‌آوری، سرمایه‌گذار بدون مراجعه به کارگزاری و بانک، می‌تواند سفارش‌های خرید و فروش اوراق بهادار و دریافت و پرداخت وجوه را به سرعت انجام دهند.

اگر بخواهیم نگاهی دقیق به چرخه الکترونیک داده‌ها در فرآیند معاملات آنلاین داشته باشیم، می‌توان گفت در معاملات آنلاین تمام عملیاتی که در روش سنتی و روش معاملات اینترنتی اوراق بهادار به صورت دستی و دخالت نیروی انسانی انجام می‌شد، کاملاً مکانیزه شده و همه امور با استفاده از بسترهای امن مخابراتی در کسری از ثانیه انجام می‌شود.

به طور خاص می‌توان برای معاملات آنلاین تعریف زیر را داشت:

"معاملات آنلاین" به فعالیتهایی اطلاق می‌شود که در آن سرمایه‌گذاران به طور مستقیم سفارش‌های مبادله اوراق بهادار را از طریق کانال‌های ارتباطات الکترونیکی شامل اینترنت و تلفن همراه وارد می‌کنند. این فرآیند به طور کامل خودکار بوده و سفارش‌ها بعد از انجام کنترل‌های لازم در شرکت کارگزاری به صورت خودکار به سیستم معاملاتی بورس اوراق بهادار تهران یا فرابورس ایران برای انجام معامله ارسال می‌شود.

روش‌های سنتی خرید و فروش اوراق بهادار

در این روش که تقریباً از زمان آغاز به کار بورس تهران مرسوم بوده است، سرمایه‌گذاران با مراجعه حضوری به شرکت‌های کارگزاری سفارش خرید یا فروش خود را با پر کردن فرم‌های کاغذی به کارگزار اعلام می‌کنند. البته پیش از این مشتری باید وجوه نقدی برای خرید اوراق بهادار را با مراجعه به بانک، به حساب کارگزاری واریز نماید و فیش واریزی را به رویت کارگزار برساند. همچنین امکان سفارش تلفنی برای بعضی از مشتریان وجود دارد اما با توجه به ریسک بالای سفارش‌های تلفنی، معمولاً این امکان در اختیار همه مشتریان در روش سنتی وجود ندارد.

همانگونه که در شکل زیر مشاهده می‌فرمایید تمام مراحل از جمله مراجعه برای ارائه سفارش خرید و فروش، مراجعه به بانک برای واریز وجه، ارائه فیش بانکی به کارگزار، استعلام کارگزار از بانک برای اطمینان از وصول وجه، دسته‌بندی و ارسال فیزیکی سفارش‌ها به سیستم معاملات و ارائه صورت‌حساب به مشتری به صورت کاملاً دستی و با صرف وقت زیاد صورت می‌گیرد. از آنجایی که زمان عامل تعیین کننده‌ای در بازار سرمایه است، بنابراین اکنون این روش در شرکت‌های کارگزاری کمتر استفاده می‌شود.

معاملات اینترنتی و مقایسه آن با معاملات آنلاین

در این روش، سرمایه‌گذار از طریق اینترنت سفارش خرید و فروش را به کارگزاری اعلام می‌نماید. کارگزاری با دریافت سفارش و انجام کنترل‌های لازم، سفارش را به صورت دستی وارد سیستم معاملاتی بورس می‌نماید. در معاملات اینترنتی، سرمایه‌گذار قراردادی با شرکت کارگزاری منعقد می‌نماید، کد کاربری و کلمه عبور دریافت کند. با این ترتیب دیگر نیازی نیست که برای هر خرید یا فروش به شرکت کارگزاری مراجعه نماید. در خصوص پرداخت و دریافت وجه نیز با به صحنه آمدن حساب‌های الکترونیک، این کار هر چند با تاخیر ولی به صورت غیر حضوری انجام می‌شود.

با معاملات اینترنتی، میزان زمان صرف شده برای ارسال اطلاعات به سیستم معاملات به حدود ۲ تا ۳ دقیقه رسید. یعنی حداکثر ظرف ۳ دقیقه سفارش مشتری پس از انجام چند بررسی به دست معامله‌گری که در تالار بورسی یا تالارهای اختصاصی شرکت کارگزاری قرارداد می‌رسد. ولی مساله‌ای که هنوز وجود دارد ورود اطلاعات دستی معامله‌گران است. در این حالت با توجه به محدودیت در تعداد ایستگاه‌های معاملاتی، تعداد سفارش‌هایی که هر کارگزار قادر است به سیستم معاملات وارد نماید، محدود می‌شود. این اشکال در مواقعی که تعداد سفارش‌ها بالا می‌رود یکی از محدودیت‌های پیش روی بازار است.

یکی دیگر از مشکلات اینست که در معاملات اینترنتی، اطلاعاتی که سرمایه‌گذار دریافت می‌کند، نسبت به اطلاعاتی که معامله‌گر شرکت کارگزاری می‌بیند، دارای تاخیر می‌باشد.

به طور خلاصه باید گفت که با روی کار آمدن معاملات اینترنتی تغییرات گسترده‌ای در نوع خدمات‌رسانی بازار سرمایه پیش آمد. با معرفی این ابزار شرکت‌های کارگزاری وبسایت‌های اطلاع‌رسانی و کاربردی تولید کردند هم‌اینک بیشتر خدمات خود را از این طریق به مشتریان‌شان عرضه می‌نمایند. امروزه بیشتر شرکت‌های کارگزاری دارای خدمات خرید و فروش اینترنتی هستند. ولی به علت وجود مراحل دستی در معاملات اینترنتی، سرعت دریافت اطلاعات بازار و ارسال سفارش سرعت لازم را ندارد. در معاملات آنلاین همانطور که در بالا به آن اشاره شد، تمامی فعالیت‌های کارگزاری برای بررسی سفارش‌های سرمایه‌گذار و ارسال آن به بورس نیز مکانیزه شده است. در معاملات آنلاین، سرمایه‌گذار در کسری از ثانیه داده‌های بازار شامل قیمت و حجم اوراق بهادار را دریافت می‌کند. با این روش، از زمان کلیک کردن دکمه ارسال سفارش توسط سرمایه‌گذار، سفارش او بعد از انجام کنترل‌های لازم در کارگزاری در کسری از ثانیه در سیستم معاملاتی بورس ثبت می‌شود.

فرایند انجام معاملات آنلاین

- ۱- سرمایه‌گذار با مراجعه به وبسایت شرکت کارگزاری قرارداد معاملات آنلاین را دانلود می‌کند.
- ۲- پس از امضای قرارداد یاد شده، سرمایه‌گذار شماره حساب بانکی خود را به کارگزاری اعلام می‌کند.
- ۳- سرمایه‌گذار با دریافت کد کاربری و کلمه عبور به سایت www.smbroker.ir وارد می‌شود و هم‌زمان می‌تواند اطلاعات بازار را در ساعت معاملاتی به صورت لحظه‌ای مشاهده کند. او می‌تواند تعدادی از اوراق بهادار مورد نظر خود را در دسته‌های مختلف وارد کند و هم‌زمان تغییرات بازار را در خصوص این اوراق بهادار به صورت لحظه‌ای مشاهده کند. همچنین میزان موجودی وی نزد کارگزار قابل مشاهده است.
- ۴- کنترل پنبلی نیز برای ایجاد سفارش‌های خرید و فروش در اختیار مشتری است.
- ۵- سایر اطلاعات تکمیلی شامل صورت حساب (فهرست خریده‌ها و فروش‌ها) مجموع سفارش‌هایی که طی روز ارسال کرده است، فرم تقاضای وجه و دیگر اطلاعات در دسترس مشتری می‌باشد.

در معاملات آنلاین، تمام عملیات از جمله ارسال سفارش‌های خرید و فروش، دریافت صورت‌حساب، ارسال سفارش با تلفن همراه، ارسال سفارش با تلفن (از طریق مرکز تلفن یا Call Center)، ارتباط با بانک و ارتباط کارگزار با بورس همه به صورت لحظه‌ای است. یعنی نه تنها عملیات خرید و فروش اوراق بهادار بلکه عملیات بانکی به صورت لحظه‌ای انجام می‌شود. مثلاً با ارسال سفارش مشتری از طریق رایانه یا موبایل (ابزار موبایل تردینگ) به سیستم کارگزاری به

صورت لحظه‌ای با بانک مشتری ارتباط برقرار می‌شود و معادل وجه خرید، در حساب مشتری بلوکه می‌شود و به محض خرید، وجه بلوکه شده به حساب کارگزار واریز می‌شود. پس از اتمام مراحل فوق الذکر که در کسری از ثانیه انجام می‌شود، سفارش به سیستم معاملات بورس تهران یا فرابورس ایران وارد می‌شود و نتیجه با همان سرعت به اطلاع مشتری می‌رسد.

همچنین با توجه به اینکه نرم‌افزار یاد شده دارای قابلیت امضای دیجیتال می‌باشد، مشتریانی که تمایل داشته باشند می‌توانند برای امنیت بیشتر از **Token** استفاده کنند.

مزایای معاملات آنلاین

- ۱- سرمایه‌گذار مطمئن است که سفارش او دقیقاً در زمان مورد نظر وارد سیستم معاملات می‌شود.
- ۲- نقل و انتقال وجوه بدون نیاز به مراجعه است و در کسری از ثانیه انجام می‌شود.
- ۳- سرمایه‌گذار مطمئن است اطلاعاتی که دریافت می‌کند، لحظه‌ای است و هیچ تاخیری ندارد و افرادی زودتر از او به این اطلاعات دسترسی ندارد و این باعث بهبود فضای رقابتی می‌شود.
- ۴- سرمایه‌گذاران می‌توانند اطلاعات صورت‌حساب خود را در لحظه مشاهده نمایند.
- ۵- از آنجاییکه مسئولیت ارسال سفارش با خود مشتریان است، اختلافات احتمالی میان کارگزاری و مشتریان در خصوص زمان ورود سفارش حذف می‌شود.
- ۶- به سبب اینکه مشتریان سفارش‌ها را وارد می‌کنند، اولاً تعداد نقاط ورود سفارش به شدت نسبت به وضعیت فعلی (حدود ۶۰۰ ایستگاه معاملاتی) افزایش می‌یابد.
- ۷- تصمیم‌گیری خریدار و فروشنده متأثر از اطلاعات و تحلیل خود آنهاست نه افراد معامله‌گر کارگزاری.
- ۸- چون تمام امور الکترونیک است، می‌توان سفارش‌های برنامه ریزی شده (خودکار) تعریف کرد که در آن صورت تعداد معاملات، به شدت افزایش خواهد یافت.
- ۹- بکارگیری ابزارهای مدیریت ریسک آسان‌تر خواهد شد.
- ۱۰- چون تمام کنترل‌های لازم قبل از ارسال سفارش به سیستم معاملات انجام می‌شود، ریسک انجام نشدن معامله در سیستم معاملات، بسیار کم می‌شود.

۱۱- به سبب دسترسی بهتر مشتریان به سیستم معاملات، سرمایه‌گذاری تسهیل شده و به همین دلیل فعالان جدید به بازار خواهند آمد و روز به روز توسعه بازار سرمایه کشور بهتر خواهد شد.

۱۲- با کم رنگ شدن ورود اطلاعات دستی توسط معامله‌گران شرکت‌های کارگزاری، هزینه پرسنلی کارگزاران، کم می‌شود و کارگزاران می‌توانند این هزینه را صرف امور توسعه‌ای بازار کنند و خدمات بهتری به مشتریان عرضه کنند.

۱۳- سیستم معاملات آنلاین به گونه‌ای عمل می‌کند که با حداقل پهنای باند اینترنتی، کار می‌کند. به همین دلیل از تمام نقاط کشور و دنیا می‌توان به این سیستم وصل شد و سفارش‌های خرید و فروش اوراق بهادار را در لحظه ارسال کرد. بنابراین توسعه کار بازار سرمایه به شدت سرعت می‌گیرد و انبوهی از سرمایه‌هایی که تاکنون در این بازار فعال نبودند، به بازار سرمایه راه می‌یابند.